

Nr 25.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder för en tillfredsställande rekrytering av befattningshavare i övre Norrland.

I en inom första kammaren väckt, till dess allmänna beredningsutskott hänvisad motion, nr 186, ha herrar *Lundgren* och *Bergh* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till åtgärder för att ernå tillfredsställande rekrytering av befattningshavare i övre Norrland.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från skolöverstyrelsen, medicinalstyrelsen och statens lönenämnd samt berett tillfälle för Svenska arbetsgivareföreningen att inkomma med yttrande. Vidare har utskottet tagit del av yttrande från Tjänstemännens centralorganisation över en inom andra kammaren väckt likalydande motion.

Till belysning av de av motionärerna anförda förhållandena anför medicinalstyrelsen följande exempel.

Inom de tre nordliga länen (Norrbottnen, Västerbottnen och Jämtland) voro den 1/2 1950 15 av provinsial- respektive extra provinsialläkardistriktet vakanta (15,6 %) mot sex i tre län (Södermanland, Älvsborg och Kristianstad) i södra Sverige (8,1 %). Av de förra distriktet kunna fem betecknas som permanent lediga, då bostad saknas, mot tre i de sydliga länen, och av distriktet i norr hade endast en sökande anmält sig till alla tre distriktet.

Till förbättrande av de i den öppna vården verksamma läkarnas villkor ha dock statsmakterna vidtagit vissa betydelsefulla åtgärder. Sålunda har i 23 av de 96 distriktet i de tre nordliga länen tjänstinnehavaren tillerkänts rätten till dubbla tjänstår, något som icke förekommer i de sydliga länen. Vidare ha i de nordliga länen 26 tjänster av 96 uppförts i någon av lönegrupperna III eller IV, under det att i de sydliga länen detta varit fallet endast med 5 av 59.

Bland åtgärder till förbättring av de av motionärerna anförda förhållandena framhålles anskaffandet av lämpliga bostäder. Därefter kan ifrågasättas särskilda lönetillägg.

I fråga om den slutna kroppssjukvården (lasarett och sanatorier) äro de vakanta underläkartjänsterna i de norrländska länen (uppehållna av vakansvikarier, i regel utländska läkare) procentuellt mer än dubbelt så

många som inom de sydliga länen. Däremot äro inga lasarettsläkartjänster eller sanatorieläkartjänster lediga annat än tillfälligtvis vare sig i norra eller södra delen av riket.

Av 94 distriktstandläkartjänster i de tre övre länen hade 61 eller 64,8 % den 1 februari 1950 ordinarie innehavare. I jämförelselänen voro vid samma tid av de 127 distrikten 93 eller 73,1 % besatta.

Medicinalstyrelsen tillstyrker att den begärda utredningen kommer till stånd.

Skolöverstyrelsen framhåller att lärarbrist för närvarande råder i stora delar av landet. Bristen är beträffande vissa lärarkategorier mest påfallande i landets nordliga del. Då svårigheterna att få lärartjänster i övre Norrland besatta i dagens läge framträda med allt större skärpa och då lämpliga motåtgärder äro av behovet påkallade tillstyrker styrelsen, under hänvisning till vissa inom styrelsen verkställda utredningar, bifall till motionen.

Statens lönenämnd kan icke finna tillräckliga skäl föreligga för igångsättande av den i motionen begärda utredningen. Några särskilda svårigheter för en tillfredsställande rekrytering av tjänsterna vid de statliga förvaltningsenheterna i Norrland torde i allmänhet icke göra sig gällande, i vart fall ha dylika svårigheter icke förmärkts inom telegrafverket och statens järnvägar.

Svenska arbetsgivareföreningen meddelar, att föreningen icke gjort någon undersökning rörande det i motionen upptagna spørsmålet inom sitt verksamhetsområde, enär frågan icke i något sammanhang aktualiserats. Föreningen kan emellertid instämma i motionärernas uttalande att det är av vitalt intresse för samhälls- och kulturlivet i övre Norrland, att tillgången på kvalificerade befattningshavare på olika tjänster säkerställs. Föreningen utgår från att, om utredning kommer till stånd, kontakt tages med föreningen.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) finner syftet med motionen beaktansvärt. Svårigheterna att i erforderlig utsträckning erhålla kvalificerade befattningshavare, som tidigare varit av mera allmän art, variera numera inom olika grenar av den statliga verksamheten samt för olika grupper av befattningshavare. I vissa fall torde rekryteringssvårigheterna ha försvunnit, medan det i andra fall kan vara svårt att avgöra i vad mån dessa äro betingade av den inom ett visst område förefintliga bristen på utbildad arbetskraft. Det finnes dock enligt TCO:s mening anledning förutsätta, att vissa med tjänstgöring i övre Norrland förenade olägenheter kunna öva särskilt stor inverkan på de kvalificerade befattningshavarnas benägenhet att söka tjänster med placering i nämnda del av landet.

Utskottet. Det råder för närvarande brist på tjänstemän och befattningshavare i skilda delar av landet. Bristen — särskilt när det gäller lärare och läkare — framträder starkast i övre Norrland. De långa avstånden, den glesa bebyggelsen, det hårda klimatet, de höga levnadskostnaderna etc. äro faktorer, som härvidlag otvivelaktigt göra sig gällande.

I åtskilliga fall åtnjuter i övre Norrland placerad befattningshavare i statlig tjänst speciella förmåner såsom rätt att tillgodoräkna sig ökat antal tjänstår, möjlighet till tidigare förflyttning, kallortstillägg och i vissa fall enslighetstillägg. Det är troligt att en utökning av de särskilda förmånerna skulle medföra en viss effekt. Enligt utskottets mening kunna emellertid invändningar resas mot en lönedifferentiering med syfte att underlätta rekryteringen till statliga tjänster i berörda landsdel. Då tillgången på exempelvis lärare och läkare över huvud icke svarar mot efterfrågan skulle en utökning av anställningsförmånerna på ett håll i landet visserligen lätta på svårigheterna där men i stället skärpa dem på andra håll.

Problemets lösning torde därför få sökas på andra vägar. Norrlandskommittén har framlagt vissa förslag, syftande till bättre levnadsbetingelser för den norrländska befolkningen över huvud, och utskottet, som behjärtar syftet med motionen, förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på de uppslag, som återfinnas i nämnda kommittés principbetänkande (SOU 1949: 1) ävensom, därest så skulle visa sig motiverat, prövar ytterligare åtgärder på av motionärerna närmare berörda områden.

Med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motion nr 186 ej måtte till någon första kammarens
åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 april 1950.

På utskottets vägnar:

BERNHARD NÄSGÅRD.

Närvarande: herrar Näsgård, Sandberg, Birger Andersson*, Lundqvist, Johannesson, Einar Eriksson*, Lars Andersson*, Carl Eric Ericsson, Göransson, Nyström, Edin* och Petré*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.